

Liite: Amnestyn suositukset yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi valtioneuvostolle 8.8.2023

Antirasismi

Hallitus vaikuttaa suorasti puheellaan ja hyväksymillään toimilla yhteiskunnassa yleisesti hyväksyttävään puheeseen ja keskusteluilmapiiriin. Maahan muuttaneiden kehystäminen turvallisuushiksi ja järjestelmien väärinkäyttäjiksi antaa tilaa rasistisille asenteille ja toimille sekä edistää vastakkainasettelua valkoisen ja rodullistetun väestön välillä. Valtioneuvoston tulee kaikessa toiminnassaan painottaa jokaisen ihmisarvoa, eikä rasistista kielenkäyttöä tai toimintaa tule hyväksyä missään tilanteessa.

Laaditaan uusi kansallinen antirasistinen toimintaohjelma.

Suomen edeltävä [rasismin vastainen toimintaohjelma](#) laadittiin vuosille 2021–2023. Rasististen rakenteiden purkaminen edellyttää pitkäjänteisiä toimia kaikilla hallinnonaloilla. Hallituksen tulee laatia uusi ja entistä vahvempi kansallinen antirasistinen toimintaohjelma, joka torjuu rasismia kokonaisvaltaisella otteella [Durbanin julistuksen ja toimintaohjelman](#) sekä [EU:n antirasismiohjelman](#) mukaisesti. Ohjelman on tuettava antirasistisia kansalaisyhteiskunnan toimijoita taloudellisin resurssein.

Selkeytetään etnisen profiloinnin kieltä lainsäädännössä ja viranomaiskäytännössä.

[Tutkimusten](#) mukaan turvallisuusviranomaiset ja vartijat harjoittavat etnistä profilointia. Se konkretisoituu esimerkiksi ihonväriin tai kieleen perustuvina pysäytyksinä, henkilöllisyystodistusten tarkistuksina tai kiinniottoina kauppakeskuksissa, lentokenttien turvatarkastuksissa ja ulkomaalaisvalvonnassa. Ulkomaalaislain 129 a §:ää on selkiytettävä, jotta se estää henkilön todelliseen tai oletettuun alkuperään perustuvan valvonnan täysimääräisesti. Kiellon toteutuminen on varmistettava YK:n rasismin vastaisen komitean [suosituksiin](#) perustuvilla toimenpiteillä.

Tehostetaan toimia rasistiseen vihapuheeseen ja -rikoksiin puuttumiseksi.

Viharikosilmoitusten määrä [on noussut](#) ensimmäistä kertaa vuoden 2017 jälkeen. Suurin osa vuoden 2021 viharikosilmoituksista liittyi etniseen tai kansalliseen taustaan. [Selvitysten](#) mukaan vihapuhe ja häirintä ovat yhä merkittävä ongelma yhteiskunnassa, eivätkä valtionhallinnon tasolla tehtyjen toimien tulokset näy vähemmistöryhmien kokemustasolla. Suomen on toimeenpantava [ECRI:n](#), [Euroopan komission](#) ja muiden kansainvälisten ihmisoikeustoimijoiden antamat suositukset rasistisen vihapuheen ja -rikosten tehokkaammasta kieltämisestä lainsäädännössä. Vihamotiivin tunnistamista rikosprosessissa on kehitettävä.

Pohjataan sosiaaliturvan uudistukset kansainvälisiin ihmisoikeusvelvoitteisiin.

Hallituksen suunnitelmat maahan muuttaneiden ja maassa pysyvästi oleskelevien sosiaaliturvan eriyttämisestä ovat yhdenvertaisuusnäkökulmasta hyvin ongelmallisia. Hallitusohjelman toimenpiteet eivät sisällä ihmisarvoiseen elämään riittämättömän perusturvan tason nostoa. Sen sijaan luvassa on leikkauksia ja lisää byrokratialoukkua. Sosiaaliturva ja sen käyttö on monin tavoin sukupuolittunutta. Hallituksen on uudelleenarvioitava sosiaaliturvaan kohdistuvat linjauksensa ja turvattava riittävä perusturvan taso syrjimättömästi. Toimien tulee perustua tutkittuun tietoon, joka ottaa huomioon ihmisoikeusvelvoitteet sekä haavoittuvassa asemassa olevat ja marginalisoidut ihmisryhmät.

Turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka

Teetetään antirasistinen arviointi hallitusohjelman maahanmuutto- ja kotoutumispolitiikasta sekä toimeenpannaan sen suositukset.

Hallitusohjelman mukaan turvapaikan hakemiseen perustuva turvapaikkamekanismi minimoidaan, pakolaiskiintiö lasketaan 500:aan, maassa oloa vaikeutetaan ja palautuksia tehostetaan. Hallitus aikoo poistaa paperittomille ihmisille vuosien työn jälkeen hiljattain taatun oikeuden välttämättömiin kiireettömiin terveyspalveluihin, heikentäen näin tasa-arvoa poistamalla muun muassa raskaana olevien pääsyn tarvittaviin palveluihin. Toimenpiteet lisäävät ihmisoikeusloukkausten riskiä ja inhimillistä kärsimystä. Suunnitellut toimet on arvioitava riippumattomasti antirasistisesta näkökulmasta, ja hallituksen on sitouduttava ihmisoikeusperustaiseen maahanmuutto- ja kotoutumispolitiikkaan.

Luodaan maahanmuuttopoliittinen toimintaohjelma humanitaarisen maahanmuuton vahvistamiseksi.

Suomen maahanmuuttopolitiikan lähtökohtana on oltava kaikkien ihmisoikeuksien toteutuminen, kansalaisuudesta riippumatta. Ihmisoikeusperustaisen lainsäädännön lisäksi, Suomen on luotava toimenpideohjelma sotaa, vainoa tai muita ihmisoikeusloukkauksia paenneille heidän oikeuksien turvaamiseksi ja suomalaisessa yhteiskunnassa toimimisen tukemiseksi. Toimintaohjelman tulee lisätä turvallisia reittejä kansainvälisen suojelun hakuun, edistää turvallista ja inhimillistä vastaanottoa ja edistää ihmisoikeuksia kunnioittavaa hakuprosessia. Perheenyhdistäminen tulee nähdä osana kotoutumista. Ohjelman tulee sisältää konkreettisia toimia, joilla varmistetaan kaikille yhdenvertaiset mahdollisuudet toimia yhteiskunnassa omana itsenään taustasta riippumatta.

Keskitytään ihmisoikeuksiin turvallistamisen sijaan

EU-maissa, myös Suomessa, on pidempään näkynyt trendi, jossa maahanmuuttopolitiikkaa kiristetään vetoamalla kansalliseen turvallisuuteen. Turvallistamisessa turvallisuus asetetaan kaikkein tärkeimmäksi arvoksi perus- ja ihmisoikeuksien kustannuksella. Turvaa hakevien ihmisten esittäminen turvallisuusuhkana on johtanut maahanmuuttopolitiikkaan, jonka vuoksi Euroopan rajoille kuolee vuosittain tuhansia, pääasiassa ei-eurooppalaisia, ihmisiä. [Euroopan parlamentti](#) on todennut, että muuttoliikkeen valvontaa ja rajavalvontaa ei voi asettaa ihmisten turvallisuuden, oikeuksien ja hengen edelle. Nopea ja vastaanottava suhtautuminen ukrainalaisiin on paljastanut kaksoisstandardit, joita sovelletaan eurooppalaisten ja ei-eurooppalaisten turvaa hakevien ihmisten välillä. Käytäntö on tuonut esiin rajapolitiikan rasistisuuden Euroopassa. Hallituksen on turvattava kaikkien ihmisoikeudet, myös ei-eurooppalaisten, ja päätöksenteon tulee perustua tutkimustietoon, ei mielikuviin.

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeudet

Luodaan kokonaisvaltainen sateenkaaripoliittinen toimintaohjelma.

Sateenkaari-ihmisten kokema syrjintä on yhä laajamittaista eri elämänalueilla. Viime vuosi oli eurooppalaisille sateenkaari-ihmisille väkivaltaisain vuosikymmenen. Suomessa tarvitaan ihmisoikeuksia turvaavan lainsäädännön lisäksi aktiivisia politiikkatoimia sateenkaari-ihmisten oikeuksien turvaamiseksi. Suomen on useiden muiden pohjoismaiden tavoin luotava poikkihallinnollinen toimintaohjelma sateenkaari-ihmisten oikeuksien turvaamiseksi. Toimintaohjelman tulee sisältää erityisiä toimia transihmisten ja intersukupuolisten henkilöiden kohtaaman sekä moniperustaisen syrjinnän torjumiseksi.

Mahdollistetaan sukupuolen juridinen vahvistaminen translapsille ja -nuorille ihmisoikeusvelvoitteiden mukaisesti.

Translasten ja -nuorten kokemukset omasta sukupuolestaan eivät vastaa heille syntymässä määritettyä sukupuolta. Sukupuolen juridisessa vahvistamisessa on kyse hallinnollisesta prosessista, jossa ihmisen

sukupuoli merkitään väestötietoihin paremmin omaa identiteettiä vastaavaksi. Uusi laki sukupuolen vahvistamisesta kieltää yhä alle 18-vuotiailta mahdollisuuden oman sukupuoli-identiteettinsä viralliseen tunnustamiseen. [Nykytiedon valossa](#) on lapsen edun mukaista, että lapsi tai nuori saa identifioitua ja ilmaista sukupuoltaan oman kokemuksensa mukaisesti. Valtioneuvoston on [eduskunnan lausuman](#) mukaisesti arvioitava ja valmisteltava tarvittavat muutokset, jotta translapset ja -nuoret saavat korjattua henkilötietojensa sukupuolimerkinnän ihmisoikeusvelvoitteiden mukaisesti.

Otetaan käyttöön kolmas sukupuolimerkintä ei-binääristen identiteettien tunnustamiseksi.

Ei-binäärisen ihmisen kokemus omasta sukupuolestaan ei sovi kaksinapaiseen mies-nais-jakoon. Hän voi määrittää itsensä esimerkiksi muunsukupuoliseksi tai sukupuolettomaksi. Suomen väestötietojärjestelmä ei tällä hetkellä tunnusta virallisesti ei-binäärisiä identiteettejä, mikä altistaa ei-binääriset ihmiset kategorisesti syrjinnälle. [Kansainvälisten ihmisoikeusnormien](#) mukaan valtioiden tulee mahdollistaa useampia sukupuolimerkintöjä kuin ”mies” ja ”nainen”. Yhä useampi valtio maailmassa on mahdollistanut kolmannen sukupuolimerkinnän henkilöllisyystodistuksessa. Ei-binääristen identiteettien tunnustamista koskeva selvitys- ja valmistelutyö tulee aloittaa viipymättä.

Turvataan intersukupuolisten lasten kehollinen koskemattomuus erityislainsäädännöllä.

Intersukupuolisuus tarkoittaa kehon sukupuolipiirteiden variaatiota eli sitä, että ihmisen sukuelimet, hormonit tai kromosomit eivät ole yksiselitteisesti nais- tai miestyypilliset. [YK:n ihmisoikeuskomitea](#) ja [naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea](#) ovat kritisoineet Suomea intersukupuolisille lapsille tehtävistä niin sanotuista sukupuolta ”normalisoivista” leikkauksista ja muista toimenpiteistä. Viime vuosina annetut eettiset ohjeistukset ja suositukset eivät ole onnistuneet tekemään loppua haitallisille hoitokäytännöille. Ilman tietoon perustuvaa suostumusta tehtävät kehovariaatioiden kanssa syntyneiden lasten sukupuolipiirteitä muokkaavat toimenpiteet on kiellettävä erityislainsäädännöllä lukuun ottamatta tilanteita, joissa lapsen terveys on välittömässä vaarassa.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön rakenteet

Laaditaan laki, joka velvoittaa kuntia, hyvinvointialueita ja valtiota naiseen ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn

Naiseen kohdistuva väkivalta on sukupuoleen perustuvan syrjinnän muoto. Kansalliset ja kansainväliset [tutkimukset](#) osoittavat kiistattomasti: [naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta](#) on Suomessa hälyttävän yleistä. Sukupuolittuneen väkivallan ehkäisy on ollut [tehotonta](#) olemassa olevista suosituksista ja ihmisoikeusvelvoitteista huolimatta. On säädettävä laki, joka velvoittaa kaikkia hallinnon tasoja ehkäisemään niin lähisuuhdeväkivaltaa kuin laajemmin naiseen ja tyttöihin kohdistuvaa väkivaltaa.

Varmistetaan kaikkien väkivaltaa kokeneiden naisten ja tyttöjen oikeus vaikuttaviin palveluihin ja väkivallattomaan elämään

Amnestyn [kuntatutkimuksen tulokset](#) kertovat, että vähemmistöryhmiin kuuluvien naisten ja tyttöjen tarpeita ei oteta huomioon palvelujen suunnittelussa eikä toteutuksessa. Erityisesti vammaiset naiset, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, turvapaikanhakijaiset sekä heikosti suomea puhuvat naiset ovat vaarassa jäädä heille soveltuvien palvelujen ulkopuolelle. Väkivallan uhrit, jotka kokevat moniperusteista syrjintää, tarvitsevat toipumiseensa pitkäjänteistä tukea. [Järjestöjen näkemys](#) on, että tällaista tukea ei ole tarjolla. Hallituksen on varmistettava riittävän pituinen, saavutettava, monimuotoinen tuki kaikille väkivaltaa kokeneille. Lainsäädännön toimeenpanossa on varmistettava maahan muuttaneiden, väkivaltaa kokeneiden naisten oikeus väkivallattomaan elämään ja itsenäiseen oleskelulupaun.

Lisätään julkishallinnon resursseja sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen sitoutuminen edellyttää sen ymmärtämistä, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö maksaa. Tällä hetkellä julkishallinnon tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö on kroonisesti aliresursoitua. Käytännössä tämä johtaa siihen, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö jää helposti alisteisiksi muille julkishallinnon tehtäville. [Selvitysten](#) mukaan syrjintää valvovien perus- ja ihmisoikeustoimijoiden resurssit ovat riittämättömiä suhteessa niille määritettyihin tehtäviin. Resurssien lisääminen turvaisi laadukkaampaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä, madaltaisi syrjinnän uhrien kynnystä vaatia oikeuksiensa toteutumista sekä lisäisi perus- ja ihmisoikeuksien kannalta laadukasta lainsäädäntöä.

Parannetaan sukupuoli- ja yhdenvertaisuusvaikutusten arviointia ja seuranta julkishallinnon toiminnassa.

Lainsäädäntö, talousarvio sekä strategiat, ohjelmat ja toimenpidesuunnitelmat ovat keskeisiä välineitä sukupuolten tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden edistämiseksi eri politiikkatasoilla. Kaikkien päätösten vaikutuksia on arvioitava eri sukupuolten ja yhdenvertaisuuden toteutumisen näkökulmasta, mutta käytännössä sukupuoli- ja yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi jää usein tekemättä tai liian kapeaksi. Säädosvalmistelijoiden ja muiden virkhenkilöiden perus- ja ihmisoikeusosaamista tulee tukea kaikilla hallinnonaloilla. Tasa-arvo- ja syrjintätiedon keräämistä on kehitettävä pitkäjänteisesti.

Käsitellään säännöllisesti kansainvälisten ihmisoikeusvalvontaelinten suositukset ja toimeenpanon tilanne valtioneuvostossa ja eduskunnassa.

Suomi on saanut runsaasti suosituksia YK:n ja Euroopan neuvoston ihmisoikeuselimiltä. Tietyt teemat kuten naisiin kohdistuva väkivalta toistuvat suosituksissa vuodesta toiseen, sillä aiempia suosituksia ei ole toimeenpantu tehokkaasti. Suositusten seuranta ja toimeenpanoa varten tarvitaan toimiva mekanismi, jonka avulla ajantasainen tilanne saatetaan säännöllisesti valtioneuvoston ja eduskunnan käsittelyyn. Asiasta voitaisiin järjestää esimerkiksi vuotuinen keskustelu valtioneuvostossa. Ihmisoikeuskeskukselle tulisi antaa mahdollisuus raportoida ajankohtaisesta tilanteesta eduskunnalle.

Hyödynnetään intersektionaalista lähestymistapaa kaikessa syrjinnän vastaisessa työssä.

Intersektionaalisessa lähestymistavassa tunnistetaan, että sukupuolen, rodullistamisen, seksuaalisen suuntautumisen tai sosioekonomisten erojen perusteella tai muilla vastaavilla perusteilla tapahtuva rakenteellinen syrjintä ei tapahdu toisistaan erillisenä. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistettäessä on tarkasteltava useiden syrjintää ylläpitävien valtasuhteiden risteämistä toisiinsa. Moniperustainen syrjintä on tunnistettava paremmin syrjinnän uhrien tukipalveluissa ja oikeusprosessissa. Syrjinnän vastaista lainsäädäntöä tulee kehittää kokonaisuutena ja tasatahtisesti.

Ihmisoikeuskasvatus

Luodaan kansallinen ohjelma ihmisoikeuskasvatukselle.

Nykyiset koulutuspoliittiset asiakirjat eivät tunnista riittävästi sitä, että jokaisella on oikeus ihmisoikeuskasvatukseen. Ihmisoikeudet tulevat osaksi koulun arkea vahvistamalla opetussuunnitelmien ihmisoikeusperustaisuutta sekä oppilaiden osallisuutta ja vaikuttamistaitoja. Ihmisoikeuskasvatuksen yhdenvertaiseksi toteutumiseksi tarvitaan kansalliset suuntaviivat, jotka tukevat ihmisoikeuskasvatusta systemaattisesti kaikilla koulutusasteilla. Kansallinen ohjelma mahdollistaa ihmisoikeuskasvatuksen ja opetuksen ihmisoikeusperustaisuuden järjestelmällisen arvioinnin ja pitkäjänteisen kehittämisen.

Vahvistetaan opettajien ihmisoikeusosaamista antirasistisella ja normitietoisella otteella.

Tuoreen [VN TEAS -tutkimuksen](#) mukaan opettajankoulutusten välillä on suuria eroja siinä, miten paljon opettajaopiskelijat opiskelevat ihmisoikeuskasvatuksen sisältöjä. Ihmisoikeuskasvatus tulee huomioida kokonaisvaltaisesti opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen sisällössä, toimenpiteissä ja tavoitteissa. Koulutuksessa tulee panostaa syrjivien rakenteiden, normien ja ajatusmallien tunnistamiseen ja purkamiseen sekä antirasistiseen työskentelyyn. Myös oppilaitosten hallinnon osaamista ihmisoikeusperustaisuudesta tulee vahvistaa.

Kehitetään saamen kielten ja saamenkielistä opetusta sekä saamelaistiedon opettamista suomen- ja ruotsinkielisessä koulutuksessa.

Keväällä 2023 [YK:n lapsen oikeuksien komitea](#) kehotti Suomea varmistamaan laadukkaan monikielisen opetuksen saamelaislapsille. Kuten [OKM:n asettama työryhmä](#) on esittänyt, Suomen tulee kehittää koltansaamen opetusta, vahvistaa saamenkielistä varhaiskasvatusta erityisesti saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella sekä parantaa saamenkielisen varhaiskasvatus- ja opetushenkilöstön saatavuutta. Suomen- ja ruotsinkielinen opetus ja oppimateriaalit käsittelevät saamelaistietoa vain vähän sekä usein toistavat saamelaisiin liitettyjä syrjiviä stereotyyppiä. Saamelaistieto tulee päivittää nykyaikaan, oppimateriaalien kuvamateriaaleja on kehitettävä eettisesti kestäviksi, ja Suomen valtion roolia saamelaisten oikeuksien loukkauksissa tulee käsitellä kattavammin.

Edistetään suostumuskulttuuria seksuaalikasvatuksella.

Kokonaisvaltaisella seksuaalikasvatuksella on merkittävä asema seksuaaliväkivallan ehkäisyssä. Eduskunta on 27.6.2022 hyväksymässä [lausumassaan](#) edellyttänyt hallitusta huomioimaan suostumusperustaisen seksuaalirikoslainsäädännön uudistuksen seksuaalikasvatuksessa. Toisistaan erillisten politiikka- ja toimenpideohjelmien sijaan seksuaalikasvatuksen edistämiseen tarvitaan systemaattisuutta. Suomeen on asetettava kansallinen vastuutaho koordinoimaan alueellista seksuaalikasvatustyötä. Tarkemmat suositukset seksuaalikasvatuksen kehittämiseen löytyvät seksuaalioikeusjärjestöjen [tavoitteista](#).

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ilmastotoimissa.

Ilmastokriisin tasa-arvovaikutuksiin ei kiinnitetä riittävästi huomiota, vaikka ilmaston lämpenemisen vaikutuksista kärsivät usein erityisesti marginalisoidussa asemassa tai syrjinnän vaarassa olevat ihmiset kuten köyhien maiden naiset ja tytöt, alkuperäiskansat sekä lapset, nuoret ja vanhukset. On ongelmallista, että Suomessa toteutettavan vihreän siirtymän oikeudenmukaisuutta ei juurikaan käsitellä hallitusohjelmassa. Kehitysyhteistyöhön kohdistuvat leikkaukset tulevat todennäköisesti heikentämään Suomen kansainvälistä ilmastorahoitusta ja vaikuttamaan ihmisoikeuksiin kielteisesti monin eri tavoin. Suomen tulee toteuttaa kaikessa poliittisessa työssä oikeudenmukaisia ilmastotoimia, jotka tukevat ihmisoikeuksia ja edistävät tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta.

Tuetaan ihmisoikeuspuolustajanaisten ja riippumattoman kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia.

Ihmisoikeuspuolustajat, jotka ovat naisia tai kuuluvat sukupuolivähemmistöihin, kohtaavat häirintää sekä yksityisten että valtiollisten toimijoiden taholta. Suomi on sitoutunut ihmisoikeuspuolustajien tukemiseen ja suojeluun. Tätä työtä tulee jatkaa johdonmukaisesti. Suomen tulee tukea aktiivisesti niin EU:n sisällä kuin sen ulkosuhteissa ihmisoikeuspuolustajien ja riippumattoman kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia ja puolustaa oikeuksia ilmaisun- ja kokoontumisvapauden sekä järjestäytymiseen. Vapaan tiedonvälityksen sekä järjestöjen ja aktivistien legitiimin toiminnan estämiseen on puututtava ja etsittävä keinoja kansalaisyhteiskunnan äänen vahvistamiseksi.

Toimeenpannaan 1325- ja 2250-työtä tehokkaasti kaikilla hallinnonaloilla.

Väkivaltaisten konfliktien määrä maailmassa on kasvanut. Nuoret ja naiset ovat edelleen aliedustettuina rauhaan ja turvallisuuteen liittyvissä tehtävissä ja turvallisuuspoliittisessa päätöksenteossa. Toimintaympäristö on muuttunut entistä haastavammaksi esimerkiksi anti-gender-liikkeen vahvistumisen myötä. Suomen on panostettava 1325- ja 2250-toimintaohjelmien toimeenpanoon ja seurantaan niin kansainvälisesti kuin kansallisesti kaikilla hallinnonaloilla. Tämä vaatii henkilöstö- ja budjettiresursoinnin kasvattamista merkittävästi. Myös osaamisen lisäämiseen, koordinaatioon ja valtavirtaistamiseen tulee panostaa erityisesti valtionhallinnossa.

Vahvistetaan sateenkaari-ihmisten oikeuksien edistämistä ulko- ja kehityspolitiikassa.

Kestävän kehityksen keskeinen periaate on, että ketään ei jätetä jälkeen. Tästä huolimatta sateenkaari-ihmiset kaikkialla maailmassa kokevat kasvanutta syrjinnän ja väkivallan uhkaa. Myös useissa Euroopan valtioissa on todettu viime vuosina sateenkaari-ihmisten oikeuksiin liittyvää takapakkia. Sateenkaari-ihmisten oikeuksien edistämiseksi on toimittava aktiivisesti kansainvälisten instituutioiden neuvotteluissa. Suomen on lisättävä tukea paikallisille, alueellisille ja kansainvälisille sateenkaarijärjestöille. Suomen on panostettava nykyistä enemmän sateenkaarinäkökulman valtavirtaistamiseen kehityspolitiikassa ja humanitaarisessa työssä.